

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини  
Природничо-географічний факультет  
Кафедра хімії, екології та методики їх навчання

**"ЗАТВЕРДЖУЮ"**

В. о. завідувача кафедри  
Наталія ГОРБАТЮК



---

"28" серпня 2023 року

***РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ***

**ОК.18 (ОК.17) Ландшафтна екологія**

Галузь знань **10 Природничі науки**

Спеціальність: **101 Екологія**

Освітня програма: **Екологія**

Робоча програма з дисципліни «Ландшафтна екологія» для здобувачів вищої освіти спеціальності **101 Екологія**

Розробник:

В. Г. Парахненко, викладач стажист кафедри хімії, екології та методики їх навчання

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри хімії, екології та методики їх навчання

Протокол № 1 від “28” серпня 2023 року

В. о. завідувача кафедри хімії, екології та методики їх навчання

(підпис)

Наталія ГОРБАТЮК

(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол № 1 від “29” серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

(підпис)

Інна РОЖІ

(прізвище та ініціали)

на 20\_\_/20\_\_ н. р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_  
(підпис) (ПІБ)

на 20\_\_/20\_\_ н. р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_  
(підпис) (ПІБ)

на 20\_\_/20\_\_ н. р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_  
(підпис) (ПІБ)

на 20\_\_/20\_\_ н. р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_  
(підпис) (ПІБ)

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	5/150	
Курс	2	
Семестр	3	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	5	
Обсяг годин, у тому числі:	150	
Аудиторні:	60	
Лекційні	24	
Семінарські / Практичні	-	
Лабораторні	36	
Самостійна робота	76	
Індивідуальні завдання	14	
Форма семестрового контролю	Екзамен	

## 2. Мета й завдання навчальної дисципліни

**Мета** курсу дисципліни «Ландшафтна екологія» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо сутності класичного і сучасного ландшафтознавства; вивчення проблем та перспектив геоекологічних досліджень; набуття практичних вмінь і навичок для застосування сучасних методик і технологій з ландшафтно-екологічних досліджень.

### **Завдання:**

- вивчення морфологічної структури ландшафтних екосистем, їх основних природних компонентів;
- ознайомлення із функціонально-динамічними аспектами ландшафтно-екології, обігом речовин та енергії у ландшафтних системах;
- формування уявлень про стійкість та динаміку ландшафтів;
- ознайомлення з антропогенними змінами геоекологічного простору і його складових;
- надання практичних навичок з ландшафтно-екологічних підходів до оптимізації регіональних геосистем, прогнозного картографування

## 3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП

Компетентності за ОП:

**К21.** Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

Програмні результатами навчання за ОП:

**ПР06.** Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.

**ПР16.** Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

**ПР23.** Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

#### 4. Програма навчальної дисципліни

##### Модуль 1

##### Модуль 1

**Змістовний модуль 1. Предмет, завдання, розвиток знань із ландшафтної екології.**

**Тема 1.** Предмет, структура, завдання курсу. Поняття геосистеми, природно-територіального комплексу, ландшафту. Основні властивості геосистем.

**Тема 2.** Періоди в історії ландшафтознавства. Класичне ландшафтознавство та сучасні "школи".

**Тема 3.** Обґрунтування ландшафтного підходу до вивчення полігеокомпонентних природних систем.

**Тема 4.** Функціонування та динаміка ландшафтів. Природні та антропогенні зміни. Стійкість та розвиток ландшафтів.

**Тема 5.** Ландшафти України. Фізико-географічне районування. України: класифікація, чинники формування, характерні риси.

**Тема 6.** Сільськогосподарські ландшафти. Агроекосистеми, їх таксономія. Агрорландшафтні дослідження.

##### Змістовний модуль 2. Промислові ландшафти

**Тема 7.** Ландшафтна організація промислових об'єктів. Класифікація антропогенних ландшафтів. Техногенні зміни ландшафтів. Водні, лісові антропогенні та рекреаційні ландшафти.

**Тема 8.** Ландшафтне планування та ландшафтно-екологічний аналіз.

**Тема 9.** Основні питання перед проектних архітектурно-ландшафтних досліджень.

**Тема 10.** Загальні питання композиції відкритих просторів.

#### 5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль 1</b>												
<b>Змістовний модуль 1. Предмет, завдання, розвиток знань із ландшафтної екології</b>												
Тема 1. Предмет, структура, завдання курсу. Поняття геосистеми, природно-територіального комплексу, ландшафту. Основні властивості геосистем.	10	2				8						
Тема 2. Періоди в історії ландшафтознавства. Класичне ландшафтознавство та сучасні "школи".	10	2				8						
Тема 3. Обґрунту-	14	2		8		4						

вання ландшафтного підходу до вивчення полігеокомпонентних природних систем.												
Тема 4. Функціонування та динаміка ландшафтів. Природні та антропогенні зміни. Стійкість та розвиток ландшафтів.	12	2				10						
Тема 5. Ландшафти України. Фізико-географічне районування. України: класифікація, чинники формування, характерні риси.	18	2		8		8						
Тема 6. Сільськогосподарські ландшафти. Агроекосистеми, їх таксономія. Агроландшафтні дослідження.	20	4		8		8						
Тема 7. Ландшафтна організація промислових об'єктів. Класифікація антропогенних ландшафтів. Техногенні зміни ландшафтів. Водні, лісові антропогенні та рекреаційні ландшафти.	16	4		4		8						
Разом за змістовним модулем 1.	100	18		28		54						
<b>Змістовний модуль 2. Прикладні ландшафтно-екологічні дослідження</b>												
Тема 8. Ландшафтне планування та ландшафтно-екологічний аналіз.	16	2		4		10						
Тема 9. Основні питання перед проектних архітектурно-ландшафтних досліджень.	10	2				8						
Тема 10. Загальні питання композиції відкритих просторів.	10	2		4		4						
Разом за змістовним модулем 2	36	6		8		22						

<b>Усього годин</b>	136	24		36		76						
<b>Модуль 2</b>												
<b>ІНДЗ</b>	14				14							
<b>Усього годин</b>	150	24		36	14	76						

## 6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Моніторинг стану ґрунтів та прогнозування деградаційних процесів.	8	
2.	Просторова організація ландшафтних систем.	8	
3.	Ландшафтні системи і їх середовище.	8	
4.	Стійкість геосистем до антропогенних впливів.	4	
5.	Вертикальна (топічна) структура геосистем.	4	
6.	Оптимізація ландшафтів. культурні ландшафти.	4	

## 7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Аналіз міжнародних принципів екорозвитку декларації конференції ООН в Ріо-де-Жанейро 1992 р.	8	
2.	Соціально-економічні передумови виникнення ландшафтознавства.	8	
3.	Ландшафтна диференціація земної поверхні в цілому і України окремо.	8	
4.	Етапи розвитку ландшафтної оболонки Землі	8	
5.	Спеціальні методи (кількісні) обробки та аналізу ландшафтно-екологічних матеріалів	8	
6.	Ландшафтні екосистеми своєї місцевості.	8	
7.	Класи геохімічних ландшафтів лісової, лісостепової та степової зон України, а також гірських Карпат та Криму.	8	
8.	Умови природної та техногенної міграції в геохімічних ландшафтах України.	4	
9.	Роль природних компонентів в гармонізації геосистем, їх еволюційного розвитку.	4	
10.	Розподіл енергетичного фактора між провідними процесами в геосистемі.	4	
11.	Побудова та аналіз сукцесійних рядів геосистем.	4	
12.	Аналіз провідних компонентів геосистеми в процесі вологообігу.	4	

## 8. Індивідуальні завдання

1. Вивчення принципів екорозвитку декларації конференції ООН в Ріо-де-Жанейро 1992 р.
2. Класифікація геохімічних ландшафтів лісової, лісостепової та степової зон України, а також гірських Карпат та Криму.
3. Аналіз сукцесійних рядів геосистем.

4. Ландшафтне планування та ландшафтно-екологічний аналіз.
5. Класифікація антропогенних ландшафтів.
6. Дослідження стійкості та розвитку ландшафтів.
7. Аналіз водних, лісових антропогенних та рекреаційних ландшафтів.

## 9. Методи навчання

Методи навчання: - традиційні, які забезпечують організацію здійснення навчально-пізнавальної діяльності за джерелами передачі і характером сприйняття інформації (словесні, наочні, дискусійні, практичні, міркування, розмови, розповіді); стимулюють і мотивують за характером пізнавальної діяльності (репродуктивні, пояснювально-ілюстративні, проблемні, евристичні, дослідницькі, самонавчання, взаємонавчання);

- інноваційні (проблемний, проектний, дослідницький, діяльнісний, природоохоронний, рольова гра, «дерево рішень», тренінги, аналіз конкретних ситуацій) націлені на придбання нових знань, умінь, постановкою нестандартних завдань з хімічної безпеки і нових способів їх вирішення; відбувається розвиток творчого мислення для видобутку нової інформації з хімічної безпеки; спостереження, експеримент, моделювання, опис, теоретичне пояснення і прогнозування.

## 10. Методи контролю

У процесі контролю рівня засвоєння знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти з дисципліни «Агроекологія» використовуються наступні методи: усний контроль (виступ, обґрунтування), письмовий контроль (контрольні роботи), тестовий, семінари, самоконтроль, метод практичної перевірки (лабораторна робота), ситуаційні завдання.

## 11. Критерії оцінювання результатів навчання

Змістовий модульний контроль (МК) здійснюється у вигляді аудиторних тестових робіт з кожного змістового модулю. МК передбачає відповіді тестові питання. Відповідь за кожне питання оцінюється в 1 бал.

Вірна відповідь на питання у (Т1-Т6, Т8, Т9) оцінюється у 0,5 бала, а Т7, Т10 – в 1 бал. невірна відповідь – 0 балів.

Підсумковий контроль (ПК) проводиться у вигляді незалежного комп'ютерного тестування на множинний вибір з однією вірною відповіддю.. Вірна відповідь на питання оцінюється в 1 бал, невірна відповідь – 0 балів..

## 12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1												М2	ПК	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	МК1	T8	T9	T10	МК 2	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	10	10	5	5	10	10	10	10	100

### Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	

35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### 13. Рекомендована література

#### Основна

1. Гродзинський М. Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. К.: Ліцей, 1995. 233 с.
2. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: Підручник. К.: Либідь, 1993. 224 с.
3. Гуцуляк В.М. Ландшафтна екологія: Геохімічний аспект: Навчальний посібник. Видавництво "Наші книги", 2010. 312 с.
4. Гуцуляк В.М. Ландшафтно-геохімічна екологія. Чернівці: Рута, 2001. 248 с.

### 14. Інформаційні ресурси.

1. Ландшафтна екологія [aokornus.at.ua](http://aokornus.at.ua) > [guculjak\\_v-m-landshaftna\\_ekologija](http://guculjak_v-m-landshaftna_ekologija)
2. Ландшафтна екологія як наука [studfile.net](http://studfile.net) > [preview](http://studfile.net/preview) > [page:2](http://studfile.net/preview)
3. Ландшафтна екологія та загальна екологія. Реферат  
<http://ru.osvita.ua/vnz/reports/ecology/21274/>
4. Ландшафтна екологія [aokornus.at.ua](http://aokornus.at.ua) > [guculjak\\_v-m-landshaftna\\_ekologija](http://guculjak_v-m-landshaftna_ekologija)
5. Ландшафтна екологія [core.ac.uk](http://core.ac.uk) > [download](http://core.ac.uk/download) > [pdf](http://core.ac.uk/download)